

van wie ongeveer een kwart uit vrouwen bestond.¹ Er moeten evenwel door de *Sicherheitspolizei* ook in Duitsland steeds meer arrestaties verricht zijn. Vermoedelijk zijn van de gearresteerde personen die hun werk neergelegd hadden (had dit de vorm aangenomen van stakingen, dan duurden die stakingen slechts kort), velen gestraft door opzending naar een van de *Arbeiterziehungslager* (wij behandelden die strafdampen reeds in ons vorige deel, hoofdstuk 5, in de paragraaf 'Werken in Duitsland'), maar het ligt voor de hand, verder te veronderstellen dat talrijke arrestanten in de concentratiekampen terechtwamen. Zeer zeker gold dat voor een groot deel van diegenen die als arrestanten meegeteld zijn in de rubriek *Widerstandsbewegung (Ausland)*: bijna zeventuizend in het eerste kwartaal van '44, acht-en-een-halfduizend in het tweede.

'Nacht-und-Nebel'-gevangenen

Hier willen wij dan stilstaan bij een merkwaardige, door Hitler zelf geïnspireerde regeling die het lot van vele honderden gearresteerde Nederlandse illegale werkers bepaald heeft: de regeling die gold voor de z.g. *Nacht-und-Nebel*-gevangenen.²

¹ Die ca. 190 000 waren als volgt verdeeld: *Untersuchungshäftlinge* 38 000; *Zuchthausgefangene* 66 000; *Gefängnisinsassen* 47 000 (opsluiting in een *Zuchthaus* was in Duitsland een zwaardere vorm van detentie dan opsluiting in een *Gefängnis*); *Sicherungsverwahrte* 2 565; *Polizeigefangene* 9 000; *Sonstige Gefangene* 8 500; *Polenvollzug* 19 500. (Opgave in Albrecht Wagner: *Die Umgestaltung der Gerichtsverfassung und des Verfahrens- und Richterrechts im nationalsozialistischen Staat*, in *Die Deutsche Justiz und der Nationalsozialismus*, dl. I, p. 276).

Ten aanzien van het begrip 'Polenvollzug' willen wij vermelden dat in december '41 in Duitsland een verordening verschenen was die bepaald had dat Polen en Joden die in de gedeelten van Polen woonden welke door Duitsland in '39 geannexeerd waren, onderworpen zouden zijn aan aparte bepalingen op het gebied van het strafrecht. In een groot aantal gevallen die in de rest van Duitsland niet golden, zouden zij tot de doodstraf veroordeeld worden; werden zij tot een vrijheidsstraf veroordeeld, dan moesten zij die, aldus een instructie van het *Reichsjustizministerium*, niet in de gevangnissen maar in aparte strafdampen boeten. In juni '44 waren uiteraard alle Joden reeds uit die strafdampen naar concentratie- of vernietigingskampen overgebracht en voor veel Polen gold hetzelfde. Uit de statistiek moet men evenwel afleiden dat zich toen in die aparte, onder het *Reichsjustizministerium* ressorterende strafdampen nog bijna twintigduizend Polen bevonden. Het totale aantal van de Poolse burgers die onder de *Polenvollzug* berecht zijn, is niet bekend. ² De belangrijkste stukken terzake vormen Neur. doc. PS-669.